

Serie: *Leermeesters*

Professor dr. Willem A.M. van der Kwast (1927–2009)

Professor Isaac van der Waal blikt terug op het leven van zijn leermeester professor Van der Kwast, een belangrijk persoon in de ontwikkeling van de kaakchirurgie.

Inleiding

Prof. dr. W.A.M. van der Kwast begon in 1947 in Utrecht aan zijn opleiding tot tandarts. Na het behalen van zijn tandartsdiploma in 1953 werd hij in Groningen opgeleid tot wat destijds specialist in mondziekten en kaakchirurgie werd genoemd. Zijn opleider en ware leermeester is prof. dr. Martin Hut geweest, bij wie hij in 1957 ook promoveerde op het gebied van gingivahyperplasie als neveneffect van het anti-epilepticum fenytoïne. Nog in hetzelfde jaar trad hij toe tot de staf van het Elisabeth's of Groote Gasthuis in Haarlem. In 1968 volgde zijn benoeming tot lector aan de faculteit der geneeskunde aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

In 1969 werd Van der Kwast benoemd tot hoogleraar kaakchirurgie aan de nieuwe subfaculteit tandheelkunde aan de Vrije Universiteit. Naast hoogleraar werd hij tevens benoemd tot hoofd van de afdeling Mondziekten en Kaakchirurgie van het academisch ziekenhuis van de Vrije Universiteit, thans het VU medisch centrum (VUmc), te Amsterdam. In hetzelfde jaar ging onder zijn leiding de specialistenopleiding van start.

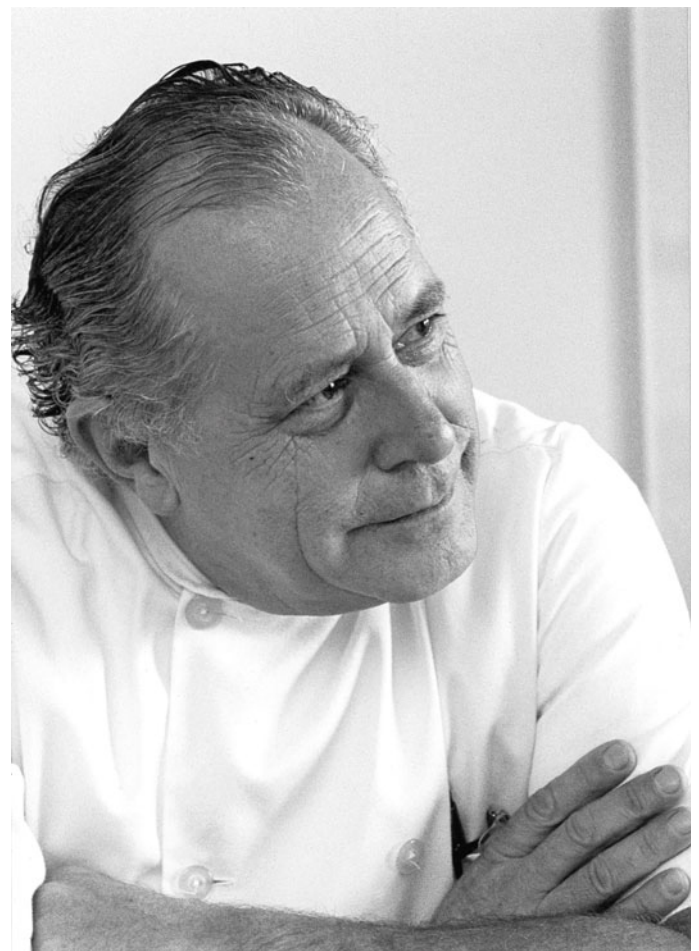
Onderwijs en opleiding

Van der Kwast bleek een begenadigd docent, ook al was hij daartoe niet echt opgeleid. Vooral zijn patiëntencolleges zullen menig tandarts zijn bijgebleven. Het ging altijd om meer dan alleen kennisoverdracht; hij had vooral veel aandacht voor de patiënt als mens. Welbespraakt en erudiet, zonder daarmee te koop te lopen, zo werd hij getypeerd. Als 'VU-man' in hart en nieren had hij veel moeite met het ontstaan van ACTA; hij was slechts zelden in het gebouw aan de Louwesweg. In een kranteninterview in de beginjaren van ACTA had hij het over "*dat isolaat in de polder*". Toen kon hij nog niet bevroeden dat dat "*isolaat*" later op de VU-campus zou worden gevestigd.

Ook voor de aanstaande, ongeveer 40, mka-chirurgen die door hem zijn opgeleid, was hij een echte leermeester. In een meester-gezelrelatie bracht Van der Kwast hen persoonlijk de kneepjes van het vak bij, met ook hier veel

aandacht voor de persoon die hij opleidde. Al in de jaren 1970 zag Van der Kwast het belang van aanvullende medische scholing voor de mka-chirurgen en introduceerde in het VUmc stages anaesthesiologie en inwendige geneeskunde. Van een volledige parallelle geneeskundige opleiding voor mka-chirurgen, zoals in latere jaren landelijk toch verplicht zou worden, was hij echter geen voorstander.

Naast goede patiëntenzorg waren voor hem goede omgangsvormen ten aanzien van patiënten, verwijzers en medewerkers uiterst belangrijk. Van zijn assistenten verwachtte Van der Kwast een zekere mate van eruditie, beheersing van het Nederlands in woord en geschrift, kennis

Afb. 1. Professor Willem A.M. van der Kwast

van de vaderlandse geschiedenis, van kunst en vooral ook van muziek. Tot zijn teleurstelling bleek niet iedere assistent-in-opleiding daaraan te kunnen voldoen. Een toch wel veeleisende leermeester.

Onderzoek

Van der Kwast zag al vanaf het begin van zijn academische loopbaan het belang in van wetenschappelijk onderzoek. Hij stimuleerde zijn promovendi de blik ook buiten het vakgebied van de mka-chirurg te richten, zoals op de anatomie en de histopathologie, en op die manier dwarsverbanden met de disciplines van de medische faculteit tot stand te brengen. Zonder zichzelf intensief met onderzoek bezig te houden gaf hij zijn promovendi alle ruimte zich verder te ontwikkelen, een gave die niet iedere promotor is gegeven. Het heeft tot ongeveer 15 onder zijn leiding verschenen dissertaties geleid met een diversiteit aan onderwerpen. Voor een aantal van zijn promovendi is vooral door zijn inspanningen de dissertatie niet het eindpunt maar juist het begin geweest van een universitaire carrière.

Bestuurlijke activiteiten

Naast een goede spreker en een uitmuntend docent, was Van der Kwast een bekwaam bestuurder. Zo was hij in de jaren 1960 lange tijd voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Mondheelkunde en Chirurgische Prothetiek. Mede vanwege zijn uitstekende talenkennis wekt het geen verbazing dat hij ook internationaal van zich deed spreken. Zo werd hem gevraagd in 1971 in Amsterdam het vierde internationale congres van de International Association of Oral Surgery, de latere International Association of Oral and Maxillofacial Surgery (IAOMFS) te organiseren. Enkele jaren later werd hij voorzitter van voornoemde vereniging, een functie die hij met verve vervulde. Hij reisde in die periode de hele wereld over wereld en plaatste daarbij de Nederlandse mka-chirurgen op de internationale agenda. Tegelijk stimuleerde hij op die manier de medewerkers van de eigen afdeling zich vooral ook internationaal te oriënteren. Door zijn inspirerende wijze van internationaal 'opereren' zijn er op het niveau van de specialistenopleiding talrijke uitwisselingsprogramma's tot ontwikkeling gebracht.

Onderscheidingen

Gelet op zijn nationale en internationale rol binnen de mka-chirurgie wekt het geen verbazing dat hem talrijke onderscheidingen ten deel zijn gevallen. Zo werd hij onder andere benoemd tot erelid van de Nederlandse Vereniging voor Mondziekten en Kaakchirurgie, alsook van de IAOMFS. In 1991 werd hij voor meer dan alleen zijn kaakchirurgische inspanningen benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

In 1992 ging Van der Kwast met emeritaat, niet met een gebruikelijk afscheidscollege, maar met een door hem zelf gespeeld pianoconcert van Mozart, begeleid door leden van het Concertgebouworkest.

Waar vele afdelingshoofden en hoogleraren na hun af-

scheid van de universiteit het contact met hun afdeling verliezen, was dat bij Van der Kwast allerminst het geval. Tot kort voor zijn overlijden in 2009 was hij nauw betrokken bij het wel en wee van de afdeling. Dat zegt veel over zijn persoon.

Nabeschouwing

Voor menig tandarts en mka-chirurg is Van der Kwast op enig moment een bijzondere leermeester geweest, zij het voor een ieder op verschillende domeinen. Sommigen hebben zich geïnspireerd gevoeld door zijn onderwijstalent, terwijl anderen vooral geïnspireerd zijn door zijn sociale vaardigheden waarmee hij landelijk en internationaal vele deuren heeft geopend. Enerzijds heeft hij internationaal, uiteraard ook samen met anderen, de Nederlandse mka-chirurg op de kaart gezet. Anderzijds heeft zijn internationale oriëntering veel invloed gehad op de ontwikkeling van de mka-chirurgie in Nederland. In vele opzichten een ware leermeester.

Bron

I. van der Waal

Emeritus hoogleraar pathologie van de mondholte, Vrije Universiteit Amsterdam/ACTA

Datum van acceptatie: 28 juni 2018

Adres: em. prof. dr. I. van der Waal, van Houdringelaan 14, 2341 BK Oegstgeest

i.vanderwaal@hotmail.com